

Demiurgul cel rău

Traducere din franceză de
EMANOIL MARCU

Editorial Humanitas

ISBN 978-606-585-323-7

pp. 224

Format: 135 x 210 mm

Pesă: 350 g

Cod ISBN: 9786065853237

Cod EAN: 9786065853237

Preț: 25,99 RON

Preț net: 23,99 RON

Preț cu TVA: 29,99 RON

Preț net cu TVA: 26,99 RON

Preț cu TVA: 32,99 RON

Preț net cu TVA: 29,99 RON

Preț cu TVA: 35,99 RON

Preț net cu TVA: 32,99 RON

Preț cu TVA: 41,99 RON

Preț net cu TVA: 38,99 RON

Preț cu TVA: 47,99 RON

Preț net cu TVA: 44,99 RON

Preț cu TVA: 54,99 RON

Preț net cu TVA: 51,99 RON

Preț cu TVA: 63,99 RON

Preț net cu TVA: 60,99 RON

Preț cu TVA: 71,99 RON

Preț net cu TVA: 68,99 RON

Preț cu TVA: 80,99 RON

Preț net cu TVA: 77,99 RON

Preț cu TVA: 88,99 RON

Preț net cu TVA: 85,99 RON

Preț cu TVA: 95,99 RON

Preț net cu TVA: 92,99 RON

Preț cu TVA: 105,99 RON

Preț net cu TVA: 102,99 RON

Preț cu TVA: 115,99 RON

Preț net cu TVA: 112,99 RON

Preț cu TVA: 125,99 RON

Preț net cu TVA: 122,99 RON

Preț cu TVA: 135,99 RON

Preț net cu TVA: 132,99 RON

Preț cu TVA: 145,99 RON

Preț net cu TVA: 142,99 RON

Preț cu TVA: 155,99 RON

Preț net cu TVA: 152,99 RON

HUMANITAS
BUCUREŞTI

Demiurgul cel rău	5
Noii zei	23
Paleontologie	45
Întâlniri cu sinuciderea	63
Neizbăvitul	89
Gânduri sugrumate	109

Demiurgul cel rău

Cu excepția câtorva cazuri aberante, omul nu înclină spre bine: ce zeu l-ar îmboldi să facă? El trebuie să se învingă, să-și calce pe inimă pentru a putea săvârși cel mai mărunt act necontaminat de rău. De fiecare dată când izbutește, îl provoacă, îl umilește pe creatorul său. Iar dacă i se-ntâmplă să fie bun nu prin efort sau din calcul, ci prin natură, o datorează unei neatenții a cerului: se situează în afara ordinii universale, nu era prevăzut în nici un plan divin. Nu se știe care e locul lui printre ființe, și nici măcar dacă e o ființă. Să fie un spectru?

Binele este ce a fost sau va fi, niciodată ceea ce este. Parazit al amintirii sau al presentimentului, revolut sau posibil, binele nu ar putea să fie *actual* și nici să dăinuiască prin el însuși: cât timp există, conștiința-l ignoră; ia act de el doar atunci când dispare. Totul îi dovedește irealitatea; e o mare forță fictivă, e principiul avortat din start: colaps, faliment imemorial ce-și face tot mai simțite efectele pe măsură ce istoria curge. La începuturi, în acea promiscuitate în care s-a produs alunecarea spre viață, s-a întâmplat probabil ceva monstruos, ceva ce trece în neliniștile și chiar în raționamentele noastre. Cum să nu presupui că existența a fost viciată de la rădăcină, existența și înseși elementele? Cel ce n-a luat în

considerație, măcar o dată-n zi, această ipoteză, va fi trăit ca și un somnambul.

*

Este greu, este imposibil să credem că dumnezeul cel bun, „Tatăl”, ar fi amestecat în scandalul Creațiunii. Totul ne face să credem că n-a participat la ea în nici un fel, că autorul ei este un zeu fără scrupule, un zeu tarat. Bunătatea nu creează: îi lipsește imaginea; or, e nevoie de imagine pentru a plăsmui o lume, fie și una de mântuială. La rigoare, amestecul de bunătate și răutate ar putea produce un act sau o operă. Sau un univers. Oricum e mult mai ușor, pornind de la al nostru, să ajungi la un dumnezeu dubios decât la unul onorabil.

Hotărât lucru, dumnezeul cel bun nu era înzestrat pentru a crea: are totul — afară de atotputernicie. Mare prin deficiențele lui (anemia și bunătatea merg mână-n mână), el este prototipul ineficacității: nu poate ajuta pe nimeni... De altfel nu ne agățăm de el decât atunci când părăsim dimensiunea noastră istorică; de cum o regăsim, ne e străin și de neînțeles: n-are nimic ca să ne fascineze, n-are nimic dintr-un monstru. Iar atunci ne întoarcem spre Creator, zeu subaltern și trebăluit, instigator al evenimentelor. Ca să-nțelegem cum a putut să creeze, trebuie să ni-l închipuim sfâșiat între rău, care înseamnă schimbare, și bine, care înseamnă inerție. Această luptă a fost desigur nefastă răului, căci a trebuit să suporte contaminarea binelui: iată de ce Creațiunea nu poate fi pe de-a întregul rea.

Cum răul guvernează tot ce-i corruptibil, altfel spus tot ce e viu, ar fi ridicol să vrem să demonstrăm

Respect pentru oameni și carte

că el conține mai puțină ființă decât binele, sau chiar că nu conține deloc. Cei care îl asimilează cu neantul își închipuie că astfel îl salvează pe acest biet dumnezeu bun. Nu-l salvăm decât având curajul de a separa cauza lui de cea a demisugului. Pentru că-a refuzat să-o facă, creștinismul va trebui să se zbată, de-a lungul întregii lui cariere, să impună teza îndoelnică a unui Creator milostiv: tentativă disperată ce-a văguit creștinismul și a compromis zeul pe care vroia să-l protejeze.

Nu putem să nu ne gândim că, rămasă în stadiul de schiță, Creătura nu putea fi terminată și nici nu merita să fie, și că ea este în totul un *păcat*, faimoasa crimă comisă de om apărând astfel ca o versiune minoră a unei crime cu mult mai grave. Care e vina noastră, decât aceea de a fi urmat, mai mult sau mai puțin servil, exemplul Creatorului? Fatalitatea lui — o recunoaștem prea bine în noi: nu degeaba am ieșit din mâinile unui zeu nefericit și rău, din mâinile unui zeu blestemat.

*

Predestinați, unii, să credem în zeul suprem dar neputincios, alții în demisug, alții în demon, nu noi decidem pe cine slăvим, nici pe cine hulim.

Demonul este reprezentantul, delegatul demisugului, de ale cărui trebi grijește în lumea aceasta. În ciuda prestigiului și a spaimei pe care-o inspiră numele său, el nu-i decât un administrator, un înger însărcinat cu munca de jos — cu istoria.

Alta e anvergura demisugului: în lipsa lui, cum am putea înfrunta încercările noastre? Dacă am fi la înălțimea lor, dacă am fi cât de cât demni de ele,

n-am mai avea nevoie să-l invocăm. Ci puși în față mediocrității noastre patente, ne agățăm de el, îl implorăm chiar să existe: dacă s-ar dovedi o ficțiune, ce disperare și umilință ne-ar copleși! Cui altuia să-i punem în cârcă lacunele, mizeriile noastre, pe noi însine? Promovându-l autor al carentelor noastre, el ne servește drept scuză pentru tot ce n-am putut fi. Iar când pe deasupra îl facem răspunzător pentru acest univers ratat, savurăm chiar o anume pace: incertitudinea asupra originilor și perspectivelor noastre se risipește, trăim deplina siguranță în insolubil, departe de coșmarul speranței. Meritul lui e cu adevărat neprețuit: ne scutește chiar și de regrete, de vreme ce și-a asumat până și *inițiativa* eșecurilor noastre.

Mai important e să ne regăsim în divinitate viciile, nu virtuțile. Ne obișnuim cu calitățile noastre, pe când cusururile noastre ne obsedează, ne chinuie. A le putea proiecta într-un zeu capabil să decadă la fel de mult ca noi și care să nu fie îngrădit de fadele atrbute îndeobște admise — asta ne ușurează și ne liniștește. Dumnezeul cel rău e dumnezeul cel mai *util* din cătă au fost vreodată. Dacă nu l-am avea la îndemână, pe cine ne-am mai vărsa fiera? Orice formă de ură se îndreaptă, în ultimă instanță, contra lui. De vreme ce toți considerăm că meritele noastre sunt nerecunoscute sau batjocorite, cum să admitem că o nedreptate atât de generală poate fi pusă doar pe seama omului? Ea trebuie să vină mai de sus și să se confundă cu vreo unelțire străveche, cu însuși actul Creației. Știm aşadar pe cine să mustrăm, pe cine să hulim: nimic nu ne încântă și susține

Cât despre dumnezeul propriu-zis, bun și nevolnic, îl regăsim de fiecare dată când nu mai rămâne în noi nici o urmă a vreunei lumi, în acele momente care îl postulează, care, legate de el dintru-nceput, îl trezesc, îl creează, și în timpul cărora el urcă din adâncurile noastre amuțindu-ne sarcasmele. Dumnezeu e doliul ironiei. Ajunge însă ca ironia să-și revină, să preia inițiativa: relațiile cu el se strică și încetează. Atunci, sătui să ne tot punem întrebări despre el, vrem să-l evacuăm din obsesiile și furiile noastre, îi refuzăm chiar și disprețul nostru. Atâtia înaintea noastră l-au lovit, că ni se pare inutil să hărțuim un cadavru. Si totuși el contează, încă, pentru noi, măcar pentru regretul că nu l-am doborât noi însine.

*

Pentru a evita complicațiile propriei dualismului, am putea imagina un singur și același dumnezeu, a cărui istorie s-ar derula în două faze: în prima, înțelept, exsanguu, retras în sine, fără nici o veleitate de a se manifesta: un zeu *adormit*, văguit de propria-i eternitate; — în a doua fază, activ, frenetic, comitând greșală după greșală, el s-ar deda la o activitate condamnabilă în cel mai înalt grad. Această ipoteză, dacă judecăm bine, este mai tulbură și mai puțin avantajoasă decât aceea a doi zei total diferiți. Dacă socotim însă că nici una din ele nu lămurește ce valorează lumea aceasta, ne rămâne posibilitatea de a crede, ca unii gnostici, că zeul a fost tras la sorti dintre îngeri.